

Ekosistem, iklim ve kentsel büyüme perspektifinden

İSTANBUL VE KUZEY ORMANLARI ÇALIŞTAYI

23 MART 2019

Yaşar Kemal Kültür Merkezi



SONUÇ BİLDİRGESİ

Çalıştay kapsamında; İstanbul ve Kuzey Ormanlarının bitkisel zenginliği, alanı, orman varlığı, yaşan ekolojik sorunlar, bu sorunların politik ve ahlaki boyutları, İstanbul'un kentsel gelişimi ve kent ısısının değişimi, geldiği boyutlar ile etkileri ve kuzey ormanlarının korunmasına ilişkin verilen mücadele ile ilgili bilgiler sunulmuş ve tartışılmıştır. Sonuç olarak, tespit edilen sorunlar ve çözüm önerileri aşağıdaki iki başlık altında verilmiştir:

1. İSTANBUL VE KUZEY ORMANLARI NIN ÖNEMİ VE SORUNLAR

1) İstanbul; üç imparatorluğa başkentlik yapmış, 8.500 yıllık bir tarihe sahip, tarihsel, kültürel ve ekolojik olarak üç bileşeni aynı anda barındıran dünyanın en önemli ve nadir büyük kentlerinden biridir.

2) Günümüzde; 545.000 hektar alan kaplayan İstanbul ilinde 142'si odunsu olmak üzere yaklaşık 2500 bitki çeşidi, 301 kuş, 125 kelebek, 38 memeli hayvan ve 35 kurbağa ve sürüngen türü bulunmaktadır. Bu doğal zenginlik kentin kuzeyinde ve yapılaşma tehdidi altındaki 7 Önemli Bitki Alanına (ÖBA) sıkışmış durumdadır.

3) İstanbul ili sınırları içerisinde 58 endemik bitki bulunmaktadır. Bunların tamamı insan etkisinin en az olduğu doğal alanlara sıkışmış durumdadır. Dünya ölçeğinde 270 tehlike altındaki bitkinin de 40 tanesinin en geniş yayılış alanı İstanbul'dadır. Bunların tamamının yaşam alanı daralmıştır.

4) Son yıllarda ormanlık alanlar bir rant kaynağı olarak görülmüştür. Gerçek anlamda İstanbul ili Kuzey Ormanları 260.991 hektardan 230.435 hektara gerilemiştir. Bu gerileme ile orman alanı %11,71 oranında azalmış ve 30.556 hektarlık alan; 3.havalimanı, 3.köprü, kuzey Marmara otobanı, 2B uygulamaları, okul, hastane, yol, maden ve taş-kum ocağı, su tesisleri gibi çok farklı izinlerle orman dışına çıkarılmıştır.

5) İstanbul ve Kuzey Ormanları'nda; Kuzey Marmara Otoyolu ve bağlantı yollarıyla ekosistem parçalanmıştır. Ormandaki bu parçalanma (habitat parçalanması) yaban hayatı yaşam alanlarının da parçalanmasına neden olmuş ve ekolojik bir bütünlük gerektiren ormanlar sadece birkaç yerde kalmıştır.

6) Aşırı nüfus artışı, önce tarım alanlarını sonra da ormanları tahrip etmiş ve bu tahribat giderek artmaktadır. İstanbul alan bakımından Türkiye'nin 1/147'i iken nüfusu 1/5'i kadardır. İstanbul nüfus yoğunluğunu doldurmuştur.

7) İstanbul kentinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı 2m² civarındadır. Bunun da önemli bir kısmı mezarlıklar, cami ve kilise gibi ibadethanelerin bahçeleri, korular ve parklardır. Mezarlar için ayrılan yaklaşık 2m² alan düşünüldüğünde İstanbul'da canlıların da ölünün de sahip olduğu yeşil alan 2m²'dir. Gerçek anlamda "aktif yeşil alan" ise 1m²'nin altında olup canlıların sahip olduğu yeşil alan daha da düşüktür.

8) Ormanlık alanlarda yapılan ormancılık dışı uygulamalarla ilgili hazırlanan ÇED raporlarında "canlı" kavramı sadece bitki ve bazı memeli hayvanlara indirgenmiş durumdadır. Canlılar âleminin üyeleri olan mantarlar, likenler, yosunlar, böcekler gibi çok sayıda canlı grubu dikkate alınmamaktadır. Ekosistemin bütünlüğü dikkate alındığında bu son derece yanlış bir yaklaşımdır.

9) İstanbul Kuzey Ormanları'nın KMO ve bağlantı yolları yüzünden ekosistemden kopan ayrılan parçaları başta olmak üzere ormanın tüm alanları, "milli park", "kent ormanı", "millet bahçesi" gibi sınıflandırmalarla yapılaşmaya ve insan kullanımına açılmaya çalışılmaktadır.

10) Büyük bir bölümü Kuzey Ormanları'nın içinde olmak üzere İstanbul'da 225 milyon m² alanı kaplayan 195 adet askeri alan bulunmaktadır. Bu alanların 172 adedi (67 milyon m²) kent içinde, 23 adedi de (157 milyon m²) Kuzey Ormanları içindedir. Askeri alanlar her ne kadar rekreasyon alanı olarak kullanılacağı ifade edilse de uygulamada birer birer yapılaşmaya açılmaktadır.

11) Hızlı kentleşme ve kent içinde artan betonlaşma, kent içi ve yakın çevresinde bir ısı adasının oluşmasına neden olmaktadır. Gökdelenlerle kesilen kuzey rüzgârları, ısı adası etkisini artırmaktadır. Isınan hava kent içerisindeki ağaçların da gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir.



İSTANBUL VE KUZEY ORMANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ BİLDİRGESİ

2. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1) İstanbul'daki nüfus artışı mutlaka durdurulmalıdır. Sanayi kademeli bir şekilde Anadolu'ya kaydırılmalı ve zaten dar bir alana sıkışmış olan tarihi kentin kimliği, daha fazla kaybettirilmemelidir. Kuzey Ormanları'nı inşaat şirketlerinin yağmasına açan ve halen Kuzey Ormanları'nın Çatalca, Kocaeli ve Sakarya kesimlerinde devam eden kuzey Marmara Otobanı derhal durdurulmalı, geri dönülmez bir doğa tahribatı yaratan tüm mega rant projeleri iptal edilmeli, İstanbul'u kuzeye taşımaya çalışan tüm projelerden vazgeçilmelidir.

2) İstanbul ve etkilediği kuzey ormanları için yeni bir "gerçek doğa projesi" hayata geçirilmelidir. Bu gerçek doğa proje ile İstanbul'un etki alanına giren ormanlık alan tümüyle "Kuzey Marmara Muhafaza Ormanı" adı altında korumaya alınmalıdır. İstanbul'a su sağlayan Düzce'den Bulgaristan sınırına kadar olan Karadeniz kıyı kuşağı boyunca uzanan ve Kuzey Ormanları ekosistemini oluşturan tüm ormanlık alanlar, 6831 Sayılı Orman Kanununun 23.Maddesi ve "Muhafaza Ormanlarının Ayrılması ve İdaresi Hakkında Yönetmelik" hükümlerine dayanarak "Kuzey Marmara Muhafaza Ormanı" olmalıdır.

İstanbul ve İstanbul'un kuzeyindeki etki alanında bulunan ormanlık alanlarda Yönetmeliğin 3. Maddesinde belirtilen a, b, c ve d maddelerinde belirtilen gerekçeler mevcut olup bunlar içerisinde b ve d maddeleri mutlak öncelikli maddeler halindedir. **Bu gerekçelerden dolayı yukarıda belirtilen ormanlık alanların sınırları kesin olarak belirlenerek "Kuzey Marmara Muhafaza Ormanı" ilan edilmeli ve Muhafaza Ormanı hükümleri kati bir şekilde uygulanmalıdır.**

Bu statü ile birlikte ortaya çıkacak olan kazanımlar;

a. İstanbul ve çevresinin yeşil dokusu artık daha güvenli hale gelecek, kentte yaşayan, düşünce ve inancı ne olursa olsun tüm insanların temiz havası, suyu, yaşam kalitesi bu günkü seviyesinde koruncak ve gelecek nesillere de en az bugünkü seviyede bir yeşil doku kalacaktır.

b. Yaban hayatında, kalan canlılar daha güvenli bir şekilde yaşamını sürdürecektir ve mevcut duruma uyum sağlamasına yardımcı olunmuş olacaktır.

c. İstanbul'un flora ve fauna zenginliği ve bu zenginliğin daralan yaşam alanı korunmuş olacaktır.

3) İstanbul kent içerisindeki parklar, gerçek anlamda park olarak tesis edilmeli ve alan miktarı artırılmalıdır.

a. Parklarda beton yüzeyler en aza indirilmelidir.

b. Sanayi, Anadolu'ya yayılarak boşalan alanlar sadece parklara çevrilmelidir.

c. Parklarda ağaç dikimine öncelik verilmeli ve zorunlu olmadıkça budanmamalıdır.

d. Kent içinde kalan ağaçların yaşam alanları genişletilmeli gövde çevresinde en az 3m toprak alanı bırakılarak kök bölgesine su girişi sağlanmalıdır.

e. Saksılarda ağaç dikimine kesinlikle son verilmelidir.

f. Parklarda aynı tür ağaçlar gruplar halinde dikilmeli ve yapay da olsa küçük ekosistemler yaratılmalıdır. Böylece, iklim değişikliğinin olumsuz etkileri en aza indirilmelidir.

g. Ani ve kuvvetli yağışlar giderek artmaktadır. Dere yatakları ağaçlandırılmalı ve sellere karşı, ağaçlardan oluşan yeşil doku miktarı çoğaltılmalıdır.

h. Kent içinde kalan tüm askeri alanlar taşındıktan sonra tümüyle yeşil olmalı ve İstanbul'un doğal ağaçlarıyla ağaçlandırma yapılarak kent içinde doğal ortam yaratılmalıdır. Parklar; Emirgan Korusu, Yıldız Korusu gibi ağaçların hâkim ve serinletici etkinin yüksek olduğu şekilde planlanmalıdır. Kuzey Ormanları içinde ve sınırında kalan tüm askeri alanlar ormana iade edilmelidir.

Muhafaza Ormanlarının Ayrılması ve İdaresi Hakkındaki Yönetmeliğin 3. ve 4. Maddesi aşağıda verilmiştir:

Sürekli Ayrılma :

Madde 3- Bir Ormanın, maki ve fundalığın veya sahipli yerin sürekli olarak muhafaza ormanına ayrılabilmesi için bu alanların:

- Çiğ, arazi kayması ve erozyon nedeni ile bir afetin oluşması muhtemel yerlerde bulunması,
- Yerleşim merkezlerinin çevre sağlığını olumlu yönde etkilemesi
- Kara ve demiryolları ile yerleşim yerlerini toz ve kum fırtınalarına karşı koruması
- Baraj, göl ve nehir yataklarının dolmasını engellemesi
- Yurt savunması için korunmasının zorunlu görülmesi
- Muhafaza ormanlarının tamamlanması için bunlara eklenmesi lazım gelen sahipli yerlerden olması, esas ve şarttır.

Öncelik:

Madde 4- Bir ormanın, maki ve fundalığın veya sahipli yerin sürekli olarak muhafaza ormanına ayrılabilmesi için 3. maddedeki şartlardan en az birinin mevcudiyeti yeterlidir. Bu şartlardan hepsini veya birkaçını bünyesinde toplayan yerler muhafaza ormanına ayrılımda öncelik kazanır.

